

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 105. ÉVFOLYAMA

1970. MÁJUS * XIX. ÉVFOLYAM 5. SZÁM

T A R T A L O M

<i>Földes László</i> : A természet és az ember kapcsolata	193
<i>Dr. Keresztesi Béla</i> : A mezőgazdaság és a természetvédelem	203
<i>Dr. Tóth Sándor</i> : Nemzetközi Vadbiológiai Kongresszus	208
<i>Dr. Reischl Antal</i> : Hazai lombosfa termékek az építészetben	212
<i>Barcsay László</i> : Korszerű törekvések erdészeti építészetünkben	214
<i>Varga Imre</i> : Természetvédelmünk erdészeti feladatairól	219
<i>Dr. Csapody István—dr. Szodfridt István</i> : Természetes erdőtípusok védelme	222
<i>Dr. Csapody István</i> : Megemlékezés Blattny Tiborról	227
<i>Benedek Attila</i> : Az erdei torna	232
<i>Várnai Tivadar</i> : Élettényezők, az erdő	233

Irodalmi Szemle:

Balogh A.: Magyarország nevezetes fái (<i>Dr. Mátyás V.</i>)	235
Természetvédelem az Amerikai Egyesült Államokban (<i>Harsay Gy.</i>)	236
<i>Címkép</i> : Barátposzta (<i>dr. Tildy Zoltán</i> felvétele)	
<i>Háttapon</i> : Tavasz erdőben (<i>Kletz Károly</i> felvétele — az OEE fényképpályázatán díjazott kép)	

СО Д Е Р Ж А Н И Е

<i>Фельдем Л.</i> : Основная мысль Всемирной Охотничьей Выставки, Будапешт 1971 г. — связь между человеком и природой	193
<i>Д-р Керестеши Б.</i> : Сельское хозяйство и защита природы	203
<i>Д-р Том Ш.</i> : Международный конгресс по биологии диких животных	208
<i>Д-р Решил А.</i> : Продукция отечественной лиственной древесины в строительстве	212
<i>Барцаи Л.</i> : Современные устремления в наших лесных постройках	214
<i>Варга, И.</i> : О лесохозяйственных задачах нашей охраны природы	219
<i>Д-р Чапади И., д-р Содрфидт И.</i> : Несколько соображений об охране природы	222
<i>Д-р Чапади И.</i> : Вспоминание о Блатти Тиборе	227
<i>Варцаи Т.</i> : Лес — это жизненное пространство человека	232
<i>Бенедек, А.</i> : Гимнастика в лесу	233

C O N T E N T S

<i>Földes, L.</i> : Nature and man	193
<i>Dr. Tóth, S.</i> : International Congress on Game Biology	203
<i>Dr. Keresztesi, B.</i> : Agriculture and nature protection	208
<i>Dr. Reischl, A.</i> : The utilization of indigenous hardwood products in the architecture	212
<i>Barcsay, L.</i> : Modern tendencies in our forestry architecture	214
<i>Varga, I.</i> : The forestry problems of nature protection	219
<i>Dr. Csapody, I.—Dr. Szodfridt, I.</i> : Some remarks on our nature protection activity	222
<i>Dr. Csapody, I.</i> : In remembrance of Tibor Blattny	227
<i>Benedek, A.</i> : Gymnastics in forest	233
<i>Várnai, T.</i> : Woods, our vital conditions for life	232

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Barcsay László tervező mérnök, Erdészeti és Faipari Tervező Iroda, Budapest; *Benedek Attila* társzékvezető egyetemi docens, Erdészeti és Faipari Egyetem, Sopron; *dr. Csapody István* erdőmérnök, Tanulmányi Erdőgazdaság, Sopron; *Földes László* miniszter-helyettes, Mezőgazdasági és Élelmézésügyi Minisztérium, Budapest; *dr. Keresztesi Béla*, az Erdészeti Tudományos Intézet igazgatója, Budapest; *dr. Reischl Antal* egyetemi tanár, Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem, Budapest; *dr. Szodfridt István* tudományos főmunkatárs, Erdészeti Tudományos Intézet Duna—Tisza-közi állomásának vezetője, Kecskemét; *dr. Tóth Sándor*, a MÉM Vadászati és Vadgazdasági Főosztályának vezetője, Budapest; *Varga Imre* erdőmérnök, Országos Természetvédelmi Hivatal, Budapest; *Várnai Tivadar* erdőmérnök, e. ü. főmérnök, Városi KÖJÁL, Pécs.

A természet és az ember kapcsolata

A Vadászati Világkiállítás, Budapest 1971. alap gondolata *

FÖLDES LÁSZLÓ

Vadászok vagyunk itt együtt: a természet tanításainak hűséges hallgatói. A természet és az ember kapcsolata számunkra nem elvont eszme, nem szólam, hanem élő valóság: ezernyi élményünk és örömünk forrása.

Kell-e egyáltalán beszélnünk róla?

Úgy gondolom, — kell. Már csak azért is, mert az emberiség nem csupán vadászokból áll.

Mint vadászok, igen szerény kisebbség vagyunk a nem-vadászok százmillióinak hatalmas tömegéhez képest. De mint a természet kedvelői, az emberi nem többségéhez tartozunk.

Minden kisebbség alapvető joga, hogy hű maradjon önmagához. Mi sem akarjuk megtagadni soha vadászvoltunkat, de elzárkózni sem szeretnénk a nem-vadászoktól. Keresnünk kell, hogy mi köt össze velük és hogyan tudnánk több megértést ébreszteni bennük a vadászat, a vadgazdálkodás, a vadvédelem iránt.

Ezt a megértést kívánja szolgálni a budapesti Vadászati Világkiállítás is, amelyet 1971-ben, az első magyar trófeakiállítás 100. évfordulóján rendezünk, s amely nemcsak méreteivel, de elsősorban mondanivalójával érdemi ki a világkiállítás nevet.

A kiállítás a hagyományos bemutatókon túlmenően előremutató eszmei célt szolgál, mindenekelőtt *a természet és az ember kapcsolatát*.

Meghatározza *nemcsak a vadászat, de a természetvédelem helyét* az emberi kultúrán és civilizáción belül, érzékelteti az ember és a természet állandó kölcsönhatását, szerves kapcsolatának szükségszerűségét.

A kiállítás látogatóinak nagyrésze előreláthatólag nem-vadász lesz. Nemzetközi visszhangja bizonyára a nem-vadászok igen széles körében is elterjed, elsősorban a tömegkommunikációs eszközökön keresztül. Olyan alkalom ez, amely sok-sok barátot szerezhet világszerte a vadászat ügyének.

Ehhez azonban az kell, hogy a bemutatók nagy része a természetkedvelő ember szemében is vonzó és értékes legyen. Egy ilyen világkiállítás hatalmas propagandaeszköz lehet a természetvédelem érdekében. A nagyközönség végtelenül fogékony a természettel kapcsolatban, s úgy kap maradandó élményt, amely helyes irányba tereli érdeklődését, *ha nemcsak a szakemberek számára érdekes*, de a laikusnak fárasztó trófeatömeggel találja magát szemben, hanem a vadászat és természetvédelem egészéről kap átfogó képet.

Az ember és a természet sokoldalú kapcsolatának bemutatásával nem az egyszerű demonstráció célja vezet bennünket, hanem *szeretnénk felhívni az emberek figyelmét a pusztuló természeti értékeinkre*, megértetni velük a természetvédelem szükségességét.

Az átlagember, ha olvassa, hogy Tanzániában, Alaszkában, vagy bárhol a világon kipusztul egy állatfaj, képtelen felfogni annak tragédiáját.

* Tavalý ósszel tartott „Nemzetközi Vadász Napok”-on elhangzott előadás.

Leteszi a könyvet és rágyújt egy cigarettára. Ha azonban személyes kapcsolatot teremtünk közötté és a természet egy-egy adott része között, a személyes viszony folytán szorosabb érzelmi kapcsolatot alakít ki és mélyebben érinti a hozzá közelálló pusztulása.

Ebben az egyszerű lélektani tényben rejlik a valójában nagy természetfilmek és az igazán jó vadászkönyvek sikere is.

A Vadászati Világkiállítás az ember és a természet kapcsolatának kialakítását szolgálva, a természettudományos ismeretterjesztés fóruma.

Ha az emberekben sikerül felelősséget ébresztenünk a természet jelenlegi állagának fenntartásáért, megtettük azt, amit megtehettünk.

A természet védelme egyet jelent az emberi társadalom védelmével, mert a természeti javak okos és kíméletes felhasználása nélkül a társadalom egészének létfeltétele forog veszélyben.

A kiállítás egésze pedig azt az *alapgondolatot* fejezze ki: *minél közelebb kerülünk a természethez, annál közelebb jutunk önmagunkhoz.*

Tudjuk, hogy ez nem új gondolat. De egyre aktuálisabb. Minél jobban kifejlődik Földünkön a modern technikai civilizáció, annál nagyobb szomjúság támad az emberekben a természet iránt.

Városokat építünk, megrakjuk azokat korunk minden vívmányával, ellátjuk minden kényelmével, — s alig várjuk, hogy megszőknhessünk belőlük. Tüdünk tiszta levegőre vágyik, szemünk a szabad természet szűzi szépségeire, fülünk az erdők zúgására, patakok csörgedezésére, hullámok verésére, madarak énekére, ágak recsegésére, szarvasok bögésére . . . mindenre, ami zaklatott idegeinket megnyugtatja és eltompult érzekeinket felüdítheti.

A civilizációs környezet állandó védekezésbe szorít mindnyájunkat: görcsösen magunkba kell zárkozzunk, hogy megóvjuk személyiségünket az agresszív fényektől, hangoktól, szagoktól, emberektől, minden fenyegető inzultustól.

A természetben azonban görcseink maguktól oldódni kezdenek, lépten-nyomon új látnivalókra csodálkozunk rá, finom neszekre figyelünk fel: érzekeink felszabadultan, vidáman működnek. Kezdünk ismét magunkra találni: teljes emberré válni.

Korunk méltán büszkélkedik a „technika százada” névvel. Ha a megelőző korok technikai fejlődését lépcsőzetesen emelkedőnek tudjuk, korunk technikaiját a robbanásszerűen, szédült iramban gyorsuló, száguldó fejlődés jellemzi.

Híszén alig fél évszázada, hogy az első üzembiztos repülőgépek felemelkedtek a földről, hogy megszólalt az első rádió, hogy az elektromos áramot végképp igájába fogta az ember.

Ezek a technikai csodák ma már annyira hétköznapiak, hogy csak a hiányukat vesszük észre, beletartoznak mindennapi életünkbe, melyet — legyünk őszinték — el sem igen képzelhetnénk már nélkülük.

Ami húsz-huszonöt éve beláthatatlan idők utópiája volt csupán, az ma valóság.

A világot többsávos autóutak fonják át meg át, mint a pókháló, a levegőben hangnál sebesebb repülőök dübörögnek. Az elmúlt század utolsó negyedében elméletben is nyolcvan nap kellett a Föld megkerüléséhez. Ma, alig két emberöltővel később, tizedannyi óra is bőségesen elegendő.

És amikor *Gagarin* először száguldotta körbe úrhajójával földgolyónkat, mertünk-e arra gondolni, hogy belátható időn belül Holdra lép az első ember?

Nem túlzott az az állítás tehát, hogy *az emberi technika a kerék feltalálása óta együttvéve nem fejlődött annyit az évezredek során, mint századunk néhány évtizedében.*

Jogosan büszke tehát korunk embere az elért eredményekre?

Igen, — jogosan.

Méltán mondhatja magáról, hogy új korszakot nyitott az emberiség történetében, ura lett a környező világnak és közel az idő, amikor kedvére alakíthatja azt.

A technika embere azonban mintha kicsit megfélekedezett volna arról, hogy honnan is jött.

Szomorú tény, hogy *századunk városlakó embere elvesztette kapcsolatát a természettel.*

Új környezetet teremtettünk magunknak, s bár ez a környezet igényeink kiszolgálására teremtődött, mégsem természetes, sőt idegen az ember biológiája számára.

A mai embert sorozatban érik olyan hatások, amelyekre a szervezet nem készült fel az évezredek során, s ezek most ugyanolyan dübörgő iramban, ahogyan a technika fejlődik, reánk szakadnak és ellenük nincs védekezés. Szervezetünk képtelen ellenállni a sorozatos, káros behatásoknak.

Az emberiség egyelőre büszke és boldog abban a tudatban, hogy lassacskán végérvényesen a természet erői fölé kerekedik, kényére-kedvére alakíthatja azt.

Megfélekedzik azonban arról, hogy a természetet — az ember biológiáját is beleértve — alakítani, sőt átalakítani lehet, de erőszakot tenni rajta nem.

Az emberi szervezet egy bizonyos határon túl már képtelen alkalmazkodni a megváltozott környezeti tényezőkhöz, s ha nem törődik megpihenésével, felújulásával, — kimerül, összeroppan.

A zöld mező és erdő, a benne levő csodás állatvilág a kikapcsolódás forrása az ember számára, ahol lecsitulhatnak zaklatott idegei, megtisztul tüdeje a hét-közben beszívott rengeteg salakanyagtól.

Ha megteremtenénk korunk ritmusának és a természetben való kikapcsolódásnak egészséges összhangját, csökkenthetnénk a civilizációs betegségek gyakoriságát.

Orvosi és szociológiai közlemények ezrei foglalkoznak a civilizációs ártalmak kérdéseivel és egyöntetű az a megállapítás, hogy az idegrendszeri bántalmak zöme, az érlelmeszesedés, a rák, az idegi-hormonális rendszer kóros elváltozásának jelentős része éppen az egészségtelen, a túlhajtott nagyvárosi életmód számájára írható.

Az embernek szüksége van tehát a természetre, századunk és az eljövendő idők emberének sokkal inkább, mint ezt megelőzően bármikor.

Az újkori közgondolkodás *Rousseautól* származtatja a jelszót: „*Vissza a természethez!*” Ő csakugyan lelkes természetrajongó volt, szeretett nagyokat gyakorolni, csak úgy jókedvéből, látszólag cél nélkül, de valójában testi-lelki felüdülésül.

Akkoriban ez még olyan szokatlan volt, hogy sokan bolondnak tartották érte.

Az ember természeti állapotát dicsőítő írásaiért nemkülönben. Nagy ellenfele, *Voltaire* is azzal csúfolta: „Ha az Ön könyvét olvassa az ember, szeretne mindjárt négykézláb járni.”

Holott *Rousseau* — ha egyik-másik megállapítását utólag kissé naivnak érezzük is — nagy igazságra tapintott rá.

Arra, hogy az emberi élet belső harmóniája feltételezi az ember és a természet harmonikus kapcsolatát.

Igaz, hogy ő ezt a kapcsolatot még inkább csak az ember szempontjából vizsgálta. Azt vallotta: az embernek, hogy harmónikusan élhessen, szüksége van a természetre.

A dolog másik oldala, vagyis az, hogy mire volna szüksége a természetnek a maga megbomlott harmóniájának helyreállításához, — nem foglalkoztatta őt.

Ezt a problémát a természettudósok kezdték bogozgatni. Sokszor valóságos vádbeszédeket írtak a civilizált emberiség ellen, amiért rövidlátó módon megzavarta a természet eredeti rendjét, s kutatták, mit lehetne ez ellen tenni.

Cuvier, Humboldt, Darwin, Brehm neve fémjelzi a zoológia fejlődésének útját, s a fennmaradt állatvilág kimondhatatlan szerencséjére ezek a tudósok, illetve követők idejében felismerték, hogy az ésszerűtlen emberi tevékenység végveszélybe sodorhatja az állatvilágot. Így azután, ha nem is tudták megelőzni a nagy állat-pusztításokat, de minden erejüket latbavetve sikerült megmenteni egyes állatfajokat a kipusztulástól. A természettudósok és tudományosan felkészült vadászok elavulhatatlan érdeme, hogy századunk elején az egész világon komoly munka indult meg a természetvédelem érdekében.

Ahhoz azonban, hogy a rohamosan tért hódító civilizáció körülményei között is teret biztosítsunk az állatoknak, az élővilág alapos ismeretére, az összefüggések meglátására, az emberi tevékenység és következményeinek felismerésére van szükség.

Az állatvilág a véglényektől a leghatalmasabb emlősállatokig *egyetlen hatalmas összefüggő láncolatot alkot, s ha egyetlen láncszem kihullik, szétesik a lánc.* A biológiai egyensúly fenntartására törekvés szükségszerű, s csak komoly tudományos felkészültség birtokában lehet ma már az élővilággal foglalkozni.

A tudományos természetvédelem célkitűzése egyáltalán nem ellentétes az emberi civilizáció fejlődésének érdekével, hanem arra törekszik, hogy összhangban a fejlődés-adta lehetőségekkel, új alapokra helyezze az ember és természet kapcsolatát.

Az ember kapcsolata az őt körülvevő élővilággal, forradalmi változásokon ment keresztül, s jelenleg erjedő stádiumban, az útkeresés idejét éli.

A biológiai műveltség fokozódásával egyre több emberben tudatosul a természettel való kapcsolat teremtésének igénye.

Éppen ezért a természet és az ember jövőbeni kapcsolatának kialakításában igen nagy feladat vár *a biológiai ismeretterjesztésre és az intézményes biológiaoiktatásra.*

Amikor sikerül széles körű és megalapozott természettudományos szemléletet kialakítani az emberiségben, sikerül felelős gazdájává tenni annak a páratlan értékű kincsnek, amit a természet világának nevezünk.

Ma ott tartunk, hogy az iparilag fejlett országok lakossága körében a természet-kultusz valóságos *tömegmozgalommá* vált.

Közben világszerte tovább fogynak azok a területek, amelyek többé-kevésbé háborítatlanul őrzik a maguk természetes állapotát. Az emberi tevékenység végtelenül beszűkítette a vad életterét. A civilizáció egyre nagyobb területekre tart igényt, s ezekben megszűnik a vad fennmaradásának lehetősége. A vad érdekében új területek szerzésére igen kevés remény van.

Ez azonban nem is mindig baj.

Nem lehet a természet védelmét az ésszerű határokon túl, önmagáért, az emberi fejlődés útjába akadálynak állítva erőszakolnunk. Bele kell nyugodnunk abba, hogy a különféle kontinensek vagy éghajlati övek sok évezredes növény- és állatvilága óhatatlanul kisebb-nagyobb *rezervátumokba* szorul vissza.

A többi területet a termelő ember, a *Homo producens* alakítja át, a világ gyorsan szaporodó népességének igényei szerint.

Van azonban egy másik irányú folyamat is.

Igaza van *Horatius* híres sorának: „*Naturam expelles furca, tamen usque recurret*” (ha vasvillával űzöd is el a természetet, mégis visszatér).

Korunkban nemcsak a természet elűzésének, hanem visszatérésének is tanúi vagyunk.

Hogy értsük ezt?

Úgy, ahogyan Horatius értette. Vagyis, visszatér az elűzött természet, de közben maga is megváltozik.

Szeretném ezt egy kissé bővebben kifejteni.

„*Nempe inter varias nutrintur silva columnas*” — írja például a költő, idézett episztolájában. (Lám, a tarkamárvány oszlopok között is erdőket nevel az ember.) Ha ezt olvassuk, nyilván nem azokra a rombadólt, lakatlan régi indiai és mexikói városokra gondolunk, amelyeket a dzsungel fái és liánjai nőttek be, hódítottak vissza az emberi civilizációtól. Hanem Róma fénykorának oszlopcsarnokaira, amelyekben gondozott kis erdőcskék, valójában parkocskák, üdítették fel az ott sétáló, üldögélő gazdag polgárokat.

A különbség nyilvánvaló: azt a természetet, amely Horatius szerint „visszatér”, már az ember veti a maga uralma alá, és használja fel a maga céljaira.

Tudom, hogy ez így kereken kimondva sokakat ellentmondásra készíthet.

Hiszen szívünk szerint mindnyájan azokat az egyre ritkuló területeket érezzük a természet igazi otthonának, ahol az ember úgyszólván még semmit sem változtatott az eredeti környezetben.

Hogy jön ezekhez egy oszlopcsarnokba telepített parkocskák?

A minőségi különbségek valóban igen nagyok lehetnek.

Hogy mai példát vegyünk: a londoni Hyde-Park és Kenya ngorongói nemzeti parkja közötti különbség.

De ezek is megegyeznek abban, hogy vitathatatlanul az ember uralma alatt állnak és az ő céljait szolgálják.

Az elvi egyezés pedig legalább annyira fontos, mint a minőségi különbségek.

Hogy világosabban megértsük ezt, gondoljunk a magunk terrénumára, a vadászatra, illetve a vadgazdálkodásra.

Itt is lényeges különbségek vannak, mondjuk a fácán magyarországi mesterseges tenyésztése és a kelet-afrikai elefántok számának szabályozása között.

De elvileg mindkét esetben arról van szó, hogy az ember igyekszik a maga eszközeivel egy-egy terület kívánatos vadsűrűségét biztosítani.

Vagy nézzük a szarvastenyésztésnek a legutóbbi évszázadban kialakult korszerű módszereit. Nem a vadaskerti tenyészetekre gondolok, hanem a szabadon élő szarvasállomány kedvező létfeltételeinek megteremtésére, a vadlétszám és az ivararány tervszerű szabályozására, a vér-felfrissítés, a minőségi selejtezés, a vadbúvók, a vadföldek létesítése, szók kihelyezése, a mesterséges téli etetés és egyebek révén.

Az így kialakuló állomány már nem tekinthető teljes mértékben a természet produktumának, bár az ember produktumának sem.

A szociológia ma oly divatos szavával élve úgy mondhatnánk: *manipuláltuk a természet-adta szarvasállományt.*

A *manipuláció* — a természet spontán folyamatainak az emberi beavatkozás útján való módosítása — valójában persze jóval hamarabb kezdődött, mint a többé-kevésbé tervszerű vadgazdálkodás.

Emlékezzünk csak például a szarvasokat, szarvasborjakat veszélyeztető nagy ragadozók, a medvék, a farkasok, hiúzok Közép-Európából való csaknem teljes kiirtására.

Már maga ez is alapvetően megváltoztatta az itt élő szarvasok létkörülményeit.

De amerre csak nézünk a világon, azt látjuk, hogy az ember mindinkább manipulálja a természetet, hol kisebb, hol nagyobb mértékben, ahogy az céljainak és lehetőségeinek legjobban megfelel.

Többnyire még a féltve őrzött rezervátumok sem teljesen mentesek minden emberi beavatkozástól.

Sok helyen pedig szinte már nyoma sincs az egykori érintetlen természetnek. Ismerjük az ebből adódó veszedelmeket, így többek között az iparosodott területek levegőjének, vizeinek szennyeződését, az erdők gyakori degradációját, a hatalmas méretű talajeróziót, az árvizek fokozódó fenyegetését némely vidékeken, egyes növényi és állati károsítók tömeges elszaporodását és másokat.

Mégsem mondhatjuk, hogy alapvetően negatív folyamatról van szó. Kivált ha nagyobb távlatokban gondolkodunk.

Valamikor, a kezdet kezdetén, az ember a természet integráns része volt. Mondhatnánk, az állatvilág egy szerény tagja. De amint kezdett kinőni az állatok közül, dialektikus ellentétbe került az eddig őt is mindenestől magába foglaló természettel. Hogy saját létfeltételeit megjavíthassa, túllépett a természet eddigi spontán folyamatain és egyre inkább a tudatos cselekvés útjára tért.

Új erő jelent meg Földünk színterén: az emberi intelligencia, — de egy természeti lény testébe ágyazva. Eleinte még jócskán ki is szolgáltatta a természet vak játékaiknak.

Azóta ez az új erő, a kollektív emberi intelligencia, a földkerekség legfőbb hatalmává lett, már a földi szférákon túl is kezdi kifejteni hatását. Sok mindent elpusztított maga körül, sokszor magát az emberiséget is segített irtani, de kezdetől mostanáig mindig többet teremtett, mint amennyit pusztított. Ha nem így volna, emberi haladásról egyáltalán nem beszélhetnénk, régen visszasüllyedtünk volna az állati létbe.

De még ha ezt elismerjük, akkor is felvetődhet az a kérdés, hogy a teremtés folyamata pótolhatja-e maradéktalanul mindazt, amit az ember elpusztított?

A kérdés teljesen jogos.

Az ember, fejlődése során, meglehetősen gondatlanul gazdálkodott a természet kincseivel. A kezdeti időkben, amíg kevés ember élt a földön, de a mérhetetlen erdőkben, hatalmas sztyeppéken megszámlálhatatlan csordában nyüzsögött a vad, az ember pusztító szerepe a természet egészében elenyészően jelentéktelen volt.

A technika előretörése, a vadászfegyverek tökéletesedése, de elsősorban az üzleti szellem uralomra jutása, számtalan állatfaj halálos ítéletét megírta.

Ahogy a vadászat, a gyűjtögetés megszűnt kizárólagos nyersanyagforrás lenni, vagyis az ember egyre kevésbé volt rászorulva a természet-nyújtotta javakra, hanem szükségleteit akár a földművelés, akár az állattenyésztés, kézműipar vagy bányászat útján teremtette elő, amikor megkezdődött a kereskedelem korszaka, elkezdte pusztítani környezetét.

A hajóépítéshez, kohászathoz fa kellett, kipusztította Libanon cédrusait, Dal-mácia erdeit. Főúri ivótülköket készítettek az őstulok szarvából, királyi vadászok százai szegődtek hát az őstulok nyomába és kipusztították még a középkorban.

Az igazi vad- és természetpusztítást azonban alig egy évszázad, sőt talán még rövidebb idő alatt hajtotta végre az ember. Az 1860-as évek bizony-állományát még mintegy 13 millió példányra becsülték az észak-amerikai prérin s a századfordulóra írmagja is alig maradt. Hogy ma ismét szaporodóban vannak, azt első-sorban néhány lelkes természettudósnak köszönhetik.

A sok százezres európai bölénytömegek maradéka a bielovezsi vadonban talált menedéket és ugyancsak óriási anyagi és erkölcsi erőfeszítésbe kerül a fajta megmentése.

A dávidszarvas csak állatkertekben található már, a *Schombukgh*-féle szarvas kipusztult.

A végtelen argentin pampákat hajdanán ezrével benépesítő pampaszarvasokból csak itt-ott kóborol néhány egyed.

Dél-Afrikában a búrok, hogy nyolcas ökörfogataikat végigérő ostoruk legyen, kiirtották a zsiráfot. De kiirtották az elefántfókákat és a tengeri vidrát úgy, hogy ha a Szovjetunió északi tengereiben nem maradt volna egy egészen csekély maradvány-állomány, ma ez a két faj is a kivszett állatok listáján szerepelne, mint az értékes prémjéért kiirtott európai hód és coboly.

„Sportvadászok” Dél-Amerikában a vadlúd-falkákat repülőgéppel felzavarva, a tenger fölé hajtották s addig üldözték és üldözik, amíg azok kimerülten a vízbe vesznek.

Ez a melegvérűeknél kirívó eset azonban szinte mindennapos az alacsonyrendűek, kétéltűek, puhatestűek világában.

Az európai éticsiga végveszélyben van, anélkül, hogy bármiféle védelmet élvezne; gyűjtögeti mindenki, mert jó piaca van és az ehétő merevmellű békák állománya is napról napra fogy anélkül, hogy az érdekében szólnók meghallgatásra találnának. Eddig 79 emlős, 139 madárfaj, — végleg kipusztult. 300 emlős és mintegy 120 madárfaj a kipusztulás határára sodródott, az emberi kapzsiság, elvakultság, butaság és nemtörődömség következtében. *A kipusztított állatfajok pótolhatatlanok.*

Magyarországon is élt valamikor nemcsak bölény, hanem őstulok, — *Bos primigenius* — is. A XII. századból még vannak rá adataink. A jövőben sok mindent alkothat magának az ember, de az már bizonyos, hogy az őstulkot soha nem támaszthatja fel.

És nagy veszedeje például a Földközi tenger környékének sokmillió hektárnyi elpusztított erdeje, amelynek helyén ma Spanyolországtól Libanonig csupaszsziklaormok meredeznek, s az Atlasz hegységtől a Peloponnézoszig terméketlen hegyoldalak szomorítják az ember szemét.

A természetvédelem kérdése ma sem teljesen megoldott, de a megoldás el nem odázható, mert az idő múlásával egyre nehezebb lesz ezzel a feladattal megbirkózni. A jelenkor vadászati szakembere és természet-vizsgálója kezében tartja a jövőt.

A mi jelenkori munkánk gyakorlatilag hosszú időre eldönti a Föld élővilágának alakulását.

A jelenleg kialakuló vadgazdálkodás, természetvédelmi körzetek, rezervátumok jelentik a jövő vadfenntartásának alapját.

A jövő vad- és természetvédelmi formációi ma már adottak. Adottak azok a körülmények is, amelyek között az ember találkozhat az állatvilággal. Az azonban elsősorban rajtunk múlik, hogy milyen mértékben találnak majd egymásra.

Feladatunk tehát kettős: *egyrészt gondoskodnunk kell a vadállomány fennmaradásáról és minőségi javításáról, másrészt utat kell mutatnunk az emberi ségnek a természettel való kapcsolat kialakításában.*

Mi, vadászok, tudjuk, hogy vadászélmények csak addig lehetnek, amíg van vadászható vad a világon. Tudjuk, hogy dedunokáink is szeretnék majd megismerni azt a fenséges érzést, páratlan gyönyörűséget, amit a vadászat jelent.

Éppen ezért felelősnek érezzük magunkat a vad fennmaradásáért, az utókor-nak való megőrzéséért. Szeretnénk elkerülni azt a vádat az utókor részéről, hogy a mi korosztályunk lelkét egyetlen vadfaj kivészése is terheli.

Mindenképpen jogos törekvés tehát a természet maradék kincsének védelme. Mentsük, ami még menthető.

A modern civilizáció bűvöletében is tanuljuk meg tisztelni és óvni mindazt, ami nem az ember műve, hanem az anyagi világ — s ezen belül a tudattalan élővilág — öntörvényű organizációs képességének eredménye, illetve terméke.

Ennél azonban többet is tehetünk és kell is tennünk. A rezerváció nem elég. Szükség van új hódításra is: arra, hogy több teret adjunk a *humanizált természetnek*.

Humanizált természet? Nem ellentmondás ez?

Semmi esetre sem. Mint már említettem, az állati sorból kinövő ember dialektikus ellentétbe került a természettel. A dialektikus ellentéttel pedig mindig együtt jár a dialektikus kölcsönhatás.

Ember és természet között nincs egymást kizáró, feloldhatatlan ellentét. Nem mondhatjuk, hogy ahol a természet világa végetér, ott kezdődik az emberé.

Vannak végletek.

Egyik felől az Amazonas völgyének ősrengetegei, ahol veszedelmes ragadozók, mérges pókok és kígyók fenyegetik ma is az emberi létet, másik felől meg világvárosok vasbetonból és üvegből készült felhőkarcolói. De e végletek között annyi tere és megnyilvánulása van a természet és az ember kölcsönhatásának!

Az ilyen jélszavak, mint „Vissza a természethez”, vagy „Közelebb a természethez”, — soha nem értendők egészen szó szerint.

Az ősember kétségtelenül sokkal inkább benne élt a természetben, mint mi. De kinek volna kedve táplálkozásban, ruházkozásban, életmódban ötven- vagy százezer évvel ezelőtti őseinket követni?

Vagy akár az Ausztrália rezervátumaiban ma is élő bennszülötteket, akik a fákon talált hernyókat, a földből kikapart álcákat is nyugodtan megeszik. Vagy melyik vadásznak volna kedve visszatérni a kőkorszakbeli fegyverek használatához, s kőhegyű dárdákkal, nyilakkal teríteni le a medvét, jávorszarvast?

Okosabb, ha őszintén bevalljuk: mi is jobban szeretünk modern, távcsöves puskával a vállunkon kószálni az előttünk megnyíló vadászterületeken s a vadászcipőt vagy csizmát se rúgnánk le szívesen a lábunkról, csak hogy jobban hasonlítsunk barlanglakó őseinkhez.

Ha rajongunk is a természetért, nem kívánunk sem kobra, sem tigrisek, sem cápák védtelen áldozatává lenni.

A Maugli- vagy Tarzan-romantika éretlen kamaszoknak való. Felnőtt ésszel senki sem akarhat félállatként térni vissza a természetbe, s az egyszer már megszélesített természetet sem akarhatja ismét farkascordákkal és más ragadozók segítségével benépesíteni.

Nem a romantikus értelemben „érintetlen természetet” kívánjuk fenntartani, hiszen ez korunkban elképzelhetetlen, hanem a korszerű tudomány, az állattenyésztés, a genetika, az állategészségügy, a környezet- és viselkedéstan vívmányainak igénybevételével egyrészt meg akarjuk őrizni a jelenleg élő állatfajokat, másrészt fel akarjuk deríteni mindazt, ami hasznos hajt az eljövendőben az embernek.

Amit akarhatunk, amire törekedhetünk, az a civilizált emberi élet és az ember szándékai szerint alakított, humanizált természet minél szorosabb kapcsolata, sőt szintézise.

Ezzel összefüggésben egy percre még hadd térjek ki arra, hogy mit értek manipulált és mit humanizált természetten.

A két fogalom sok tekintetben egybeesik, de mégsem fedik egymást teljesen.

A manipuláció — az emberi beavatkozás a természet spontán folyamataiba — mint már említettem, káros következményekkel is járhat.

Humanizáción olyan beavatkozást értek, amely egyértelműen pozitív hatású, nemcsak olyan értelemben, hogy az ember igényeinek a lehető legjobban megfelel, hanem olyan értelemben is, hogy az ember eszközeivel hoz létre új összhangot, stabil egyensúlyt az élő és az élettelen természet különféle erői között.

Ilyen értelemben beszélhetünk arról, hogy több teret kell adnunk a humanizált természetnek.

A modern építészet például már együtt tervezi egy-egy új város, vagy városnegyed épületeit és zöld területeit. A városból kivezető utakat is erdősávval szegélyezi. A környező erdőket sétautakkal tárja fel és a kirándulók kényelmét szolgáló egyéb létesítményekkel látja el.

A távolabbi, de gépkocsival még egy-két óra alatt elérhető erdőkben parkolóhelyek, letelepedőhelyek, kempingek várják az autós turisták tömegeit.

És így tovább: mindez ma már az *urbanisztikai feladatok körébe tartozik*.

A városoktól távolabb eső erdők szolgálják a fatermelés, illetve a vadgazdálkodás céljait. De gyakran a turisztika, a vízgazdálkodás, a talajvédelem igényeivel is számolni kell bennük.

A *sokoldalú hasznosítás összehangolása* is az emberre vár. Az így kialakuló erdők nagyon kevésbé hasonlítanak az ősrenetegekre.

Ha a beavatkozás valóban sikeres: nyugodtan beszélhetünk humanizált erőről.

A legtöbb ember észre sem veszi, hogy ezek már nem természetes, legfeljebb *természetszerű* erdők. Úgy gondolja és érzi, hogy a hatalmas szálfák vagy a fiatal növendékfák közt járva-keelve, az igazi természettel találkozik.

Ha véletlenül meglát egy szarvas-csapatot, arról sem tudja, hogy az tervszerűen fejlesztett, gondozott, táplált vadállományhoz tartozik.

De mindez talán nem is baj. Ennyi illúzió igazán nem árt senkinek.

Vizont éppen a természetesség illúziója érdekében óvakodni kell az olyan fák telepítésétől, amelyek idegenszerűen hatnak egy adott környezetben. A közép-európai lombos erdőkben például kirívóak a Tuja-nemzetség képviselői.

A természet- és állatvédelem törvényszerű összefüggésekből, konkrét, reális gazdasági szükségességéből fakad.

A tisztán elvi szempontok alapján módosított természetvédelem nagyon is szűk kis rezervátumokra korlátozná a vad életterét, míg gazdasági alapot teremtve a vadvédelemnek, szinte beláthatatlan távlatok nyílnak meg előtte.

Ésszerű, gondosan megtervezett gazdálkodásra van szükség mind a természetvédelem, mind a vadászat szempontjából.

Ahhoz, hogy egy terület élővilágát meghatározzuk, pontosan ismernünk kell a terület sajátosságait, eltartó képességét, minden fajra kivetítve, éppen úgy, mint a fajok összességének arányaiban.

A vadgazdálkodás szigorú és az egész országra kiterjedő tervszerűsége, a vadászati kutatások fellendülése, a kutatás és a gyakorlati élet összhangja vezetett el bennünket eddigi eredményeinkhez.

Vannak államok, köztük hazánk a többi szocialista állammal egyetemben, amelyek jó úton haladnak. Törvényekkel, egyértelmű rendeletekkel segítik a vadászat, a gazdasági élet és a természetvédelem összhangjának megteremtését.

Magától értetődően vannak még nehézségek, mert magas vadászati kultúrával rendelkező államokban is sok az olyan vadász, aki nem érti célunkat.

Kialakult azonban a vadászoknak egy olyan előremutató és egységes törekvése, amely a vad fenntartását, ápolását, vadászatát hajlandó alárendelni a természet védelmének, — ez a munka az egyes országok vadászszövetségei között a C. I. C. — a *Nemzetközi Vadászati Tanács* — keretein belül koordinálva folyik.

Magyarországon hosszú időre biztosítottuk, hogy egyetlen vadfaj egyedszáma se csökkenjen annyira, hogy kipusztulásának veszélye fenyegetne.

Azt a vadat, legyen az madár vagy emlős, hasznos vagy káros az emberi gazdálkodás szempontjából, amelynek fenntartása veszélyeztetett, nemcsak foko-

zott passzív védelem alá vonjuk, hanem komoly áldozatok árán is szaporításukra törekszünk.

Jelenleg a túzok szaporítása már a megoldás felé halad, és ez biztosítja ennek a gyönyörű ősmadárnak a fennmaradását. Kísérletek folynak legnagyobb bagolyfajtánk, az uhu szaporítására is.

Nem akarom tovább sorolni a példákat. Gondolom, így is teljesen világos, milyen határok között tekinthetjük helytállónak azt a gondolatot, amelyet a Budapesten tervezett Vadászati Világkiállítás milliányi látogató számára igyekszik evidenssé tenni: „Minél közelebb kerülünk a természethez, annál közelebb jutunk önmagunkhoz.” Ez a gondolat, bár kimondatlanul, kettős közeledést feltételez: nemcsak az ember közeledik a természethez, hanem a természet is közeledik az emberhez.

A velünk ellenséges, az emberi létet a Föld bármely táján megnehezítő természetet továbbra is humanizálni igyekszünk. A humanizált természetet viszont igyekszünk egyre inkább életünk szerves részévé tenni. Ez a dolgok lényege!

Фельден Л.: ОСНОВНАЯ МЫСЛЬ ВСЕМИРНОЙ ОХОТНИЧЬЕЙ ВЫСТАВКИ, БУДАПЕШТ 1971 Г. — СВЯЗЬ МЕЖДУ ЧЕЛОВЕКОМ И ПРИРОДОЙ.

Выставка сверх традиционного показа желает пропагандировать тесную связь между человеком и природой. Желает обратить внимание на гибель сокровищ природы и дать понятие на необходимость охраны природы. Охрана природы служит охране человеческого общества, потому что без разумного и бережливого использования природы условия жизни всего общества находятся в опасности. Вопрос охраны природы и сегодня не полностью разрешен, но его решение нельзя затягивать, потому что с истечением времени ещё труднее будет с ним справиться. Задача двойная: с одной стороны надо заботиться о сохранении ценностей природы и улучшении её качества, с другой — нужно указать пути человечеству к созданию связи с природой. Недостаточна резервация, нужно создавать гуманную природу, в которой человек своими средствами может создавать новое согласие между силами природы.

Földes, L.: „NATURE AND MAN”, THE BASIC PRINCIPLE OF THE BUDAPEST INTERNATIONAL HUNTING EXHIBITION IN 1971

The exhibition wishes to make propaganda for the close relation between nature and man, more than the former traditional shows. It is meant to call the attention to our perishing natural values, and to make the public understand the importance of nature protection. The protection of nature is equal to the protection of human society, since insensible and unsparring exploitation of natural goods endangers the existence of the whole society. The problem of nature protection is far from being solved, but its solution is rather pressing and becoming more and more difficult, as time is going on. The task is on the one hand to maintain and develop natural values qualitatively, and on the other hand to show the way to mankind of establishing a close relation with nature. Reservation is not sufficient, humanized nature should be created by using human means to harmonize natural forces.

Az Erdőgazdasági és Faipari Tervező Iroda jubileumi ülészaka

Hazánk felszabadulásának 25 éves évfordulója tiszteletére a MÉM Termelés és Műszaki Fejlesztési Főosztálya, az Országos Erdészeti Egyesület, a Faipari Tudományos Egyesület, valamint az Erdőgazdasági és Faipari Tervező Iroda közös rendezésében 1970. március 31-én jubileumi ülészakot tartott. *Dr. Lőrincz József*, a MÉM Termelés és Műszaki Fejlesztési Főosztályának vezetője megnyitó előadásában méltatta felszabadulásunk jellegét, s azon belül a műszaki fejlődés eredményeit és további feladatait a fagazdaságban. *Bedő Tibor*, az ERDŐTERV igazgatója elnökletével az ülészakon a következők tartottak előadást: *Riedl Gyula*: „Tervezői munka társadalmi szerepe a fagazdaságban”, *Kiss János*: „Beruházások előkészítésével és tervezésével kapcsolatos kérdések”, *Dámosy Zoltán*: „A faipari beruházások néhány gazdaságossági kérdése”, *dr. Lugosi Armand*: „Továbbfeldolgozó üzemek kilakítása”, *dr. Vass Dénes*: „Előregyártott és típusépület szerkezetek”, *Ercsényi István*: „Az energiaellátás egyes kérdései”, *Ollinger Kornél*: „Faipari géptervezés”, *Koroly Vilmos*: „Füstgázzárítás”, *Cornides György*: „Korszerű fejlesztési tervek a fagazdaság szolgálatában” címmel.

Az ülészak *Lonkai Jánosnak*, a MÉM Termelés és Műszaki Fejlesztési Főosztály fagazdasági osztálya vezetőjének zárószavával ért véget.